

ΖΑΚΥΝΟΙΟΣ

ΠΑΝΘΩΝ

ΕΤΟΣ Γ'.

ΙΟΥΝΙΟΣ 1878.

ΦΥΛΛ. ΑΣΤ'.

ΑΙ ΑΠΟΚΑΛΥΨΕΙΣ

ΤΟΥ

ΠΡΙΓΚΗΠΟΣ ΝΑΠΟΛΕΟΝΤΟΣ

Ὁ πρίγκηψ Ναπολέων Ἰερώνυμος Βοναπάρτης κατεχώρισεν ἐσχάτως ἐν τῇ Ἀ' Ἐπιθεωρήσει τῶν δύο Κόσμων ἄρθρον ὀλιγοσέλιδον μὲν, πλὴν μεγάλην ἐμποίησαν ἀπανταχοῦ τῆς Εὐρώπης ἐντύπωσιν. Ὁ πρίγκηψ, ἀφοῦ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς βασιλείας τοῦ Ναπολέοντος Γ' συνηγόρησε πάντοτε καὶ ὡς πολιτευόμενος καὶ ὡς στενὸς συγγενὴς τοῦ αὐτοκράτορος ὑπὲρ τῆς ἐπικρατήσεως τῶν συνταγματικῶν θεσμῶν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ καὶ τῆς ἐξ αὐτῶν ἀποβρέουσης φιλευλευτέρας πρὸς τὰ ξένα κράτη πολιτικῆς, συνετάχθη πρὸ δύο ἐτῶν μετὰ τῆς δημοκρατικῆς ἐν Γαλλίᾳ μερίδος, πεποισῶς, ὡς ὁ ἴδιος ὡμολόγησεν, ὅτι μόνον ὑπὸ τὸ πολίτευμα τοῦτο ἡ Γαλλία δύναται νὰ ἐκπολιώσῃ τὰς πληγὰς τῆς καὶ ν' ἀνορθώσῃ τὰς ἥττας τῆς. Γινώσκουμεν ὅτι πλεῖστοι, καὶ πρὸ πάντων οἱ συστηματικοὶ τοῦ πολιτεύματος τούτου πολέμιοι ἀπέδωκαν καὶ ἀποδίδουσιν ἔτι καὶ νῦν τὴν πολιτείαν τοῦ πρίγκηπος εἰς ἰδιοτελεῖς ὑστεροβουλίας· πλὴν, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σάλου τοσοῦτων παθῶν καὶ τῆς συγκρούσεως τσαούτων συμφερόντων, ἕκαστος δικαιούται νὰ δυσπιστῇ πρὸς τοιαύτας μορφὰς οὐχὶ σπανίως ὑπὸ τοῦ κομματικοῦ μίσους ὑπαγορευομένης. Οἱ σύγχρονοι δὲν δύνανται ἀπροσπολήσι πτωχῶς ν' ἀποφανθῶσι περὶ τῶν ἐν αὐτοῖς

ἀναφανισμένων χαρακτήρων καὶ τῶν παρ' αὐτοῖς τελουμένων συμβάντων· μὴν ἡ ὑστεροφημία, σταθμίζουσα ἐν εὐθυδίᾳ πνεύματι τὰς ἀντιθέτους καταθέσεις, δύναται νὰ συντρίψῃ τὸν στενοβάτην, ἐφ' οὗ ὥρθουτο δόξα ψευδὴς καὶ κλοπιμαία, ἢ νὰ μεταβάλῃ εἰς μαυισμὸν τὸν ἄσχημον λάκκον, ἐν ᾧ ἔκειτο τὸ ταλαίπωρον τῆς συκοφαντίας θῦμα. Ἀλλως τε, πῶς δύνανται οἱ Βροῦτοι καὶ οἱ Κάτωνες νὰ εὐδοκίμησῶσι καθ' ἡν στιγμὴν τὰ κυνικώτερα δόγματα, τὰ καθιεροῦντα τὴν δύναμιν καὶ καταργοῦντα τὸ δίκαιον, ἀνάγονται εἰς περιωπὴν ἀλληλεθνοῦς κώδικος, κηρυσσόμενα οὐχὶ ὑπ' ἀφανῶν δημοσιογράφων, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἰθυνόντων τῆς εὐρωπαϊκῆς διπλωματίας; Ὡς ἐκ τούτου δὲν ξενίζεσθα ἂν ἡ *Ordre*, ὁ *Gaulois*, ὁ *Pays* καὶ αἱ ἄλλαι ἐφημερίδες, αἱ ἐν Γαλλίᾳ εἰσέτι ἐκπροσωποῦσαι τὸ ἐν Σεδὰν καταπεσὸν σύστημα, μυρίας σφενδονίζουσιν ὕβρεις κατὰ τοῦ *Λεϊποτακτικισμοῦ* ἢ *γερμανισμοῦ*· δὲν ἀποροῦμεν ἂν οἱ σκληροτράχηλοι Κορσικανοὶ καταψήφίζουσι τὸν ἐξάδελφον τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ ἐκλέγουσι βουλευτὴν αὐτῶν ἰὸν ἄλλοτε νομάρχην τοῦ Σηκουάνα· ἐννοοῦμεν δὲ καὶ μέχρι τινὸς τὴν δυσπιστίαν, μεθ' ἧς οἱ σήμερον ὑπερισχύοντες δημοκράται δέχονται τὰς διαβεβαιώσεις καὶ τὰς διαμαρτυρήσεις τοῦ ἐλευθεριάζοντος Βοναπάρτου. Τὸ καθ' ἡμᾶς, φρονοῦμεν ὅτι ἐν τῷ μέσῳ τῶν κατὰ τῆς ἐλευθερίας πανταχόθεν ὑφαινομένων μηχανορράφων, ἐν τῷ μέσῳ τῶν

ἀπροκαλύπτων κατὰ τοῦ πνεύματος τοῦ αἰῶνος ἐπιθέσεων, ἕκαστος ὀφείλει νὰ εὐγνωμονῇ πρὸς ἐκείνους, οἵτινες, μέχρις ἀποδείξεως τοῦ ἐναντίου, εἰλικρινῶς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας συνηγοροῦσιν ἐν δὲ τῇ συγκεκριμένῃ ταύτῃ περιπτώσει δὲν δυνάμεθα ἢ ν' ἀναπολώμεν μετ' εὐφροσύνης τ' ὄνομα τοῦ πρίγκηπος Ναπολέοντος στενότατα συνδεδεμενον μεθ' ἑνὸς τῶν εὐκλεεστέρων συμβάντων τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων.

Α'

Ὁ πρίγκηψ Ναπολέων φρονεῖ, καὶ δικαίως, ὅτι ἡ δημοσιότης, ἣν κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην πρέπει νὰ περιβάλληται πᾶσα εἴτε εἰς τὴν θεωρητικὴν εἴτε εἰς τὴν πρακτικὴν σφαῖραν ἀναγομένη ἐνέργεια, δέον νὰ ἐφαρμόζεται καὶ ἐπὶ τῆς πολιτικῆς, πρὸς διαφώτισιν τῆς κοινῆς γνώμης καὶ πρὸς μόρφωσιν ἐδραίων πεποιθήσεων. Ἀλλ' ἵνα ὁ σκοπὸς οὗτος πληρέστατα ἐπιτευχθῇ, ὁ πρίγκηψ νομίζει ὅτι πᾶς, ὁ εἴτε πόρρω εἴτε ἐγγύς, ἀμέσως ἢ ἐμμέσως συμμετασχὼν οἰκισθῆναι διπλωματικῆς διαπραγματεύσεως ὀφείλει νὰ παρέχῃ εἰς τὴν ἱστορίαν τὴν δημοσίαν αὐτοῦ συμβολήν, ὅπως οὐδεμιᾶς ἀνασκοπῆς ἀναγκαιζόμενος, ἀλλ' ἀδυσωπῆτως ἀποδίδων εἰς ἕκαστον τὴν προσήκουσαν ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις εὐθύνην. Ἄν δ' ἐκ τοῦ ὕπου προσπαθῶμεν νὰ ἐξακριβώσωμεν τὴν πρόθεσιν τοῦ γράφοντος, ὀφείλομεν νὰ δημολογήσωμεν ὅτι ἡ γοργότης τῆς ἀφηγήσεώς του, ἡ περὶ τὸ λεκτικὸν ἐγγραφτικα, καὶ ἡ ἐπὶ θυσιᾷ ἱσως τῆς ποιικιλίας καὶ τῆς γλαφυρότητος ἀμέριστος αὐτοῦ προσοχὴ εἰς τὸ κύριον τῆς πραγματείας του θέμα, καταδεικνύουσι, τὸ καθ' ἡμᾶς, τὴν εἰλικρίνειαν τοῦ μάρτυρος, ἐκουσίως προσερχομένου ἐνώπιον τοῦ μεγάλου δικαστηρίου τῶν μεταγενεστέρων, καὶ εἰς οὐδὲν ἄλλο ἀποβλέποντος ἢ εἰς τὴν σαφάνειαν καὶ βραχύτητα τῆς καταθέσεώς του. Οὐχ ἥττον ὑπὸ τοῦτον τὸν ὅλως ἀφηρημένον καὶ σχεδὸν ἰδεώδη πρὸς τὴν ἀλήθειαν σεβασμὸν, ὁ μετ' ἐπιστάσεως διεξερχόμε-

νος τὰς ὑπὸ τῆς ἡγεμονικῆς χειρὸς χαρὰς ἡσυχίας ἐκείνας σελίδας, εὐκόλως διορθῶν αἰσθητικὴν ἢ τὸν γενικὸν, ἢ τὸν ἀντικειμενικὸν, πλὴν συμπτέστερον πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην καρδίαν. Ὁ κοσμοπολίτης οὗτος ὁ τῶν ἀπαργραπτῶν τῆς ἱστορίας δικαιωμάτων ὑπερμαχῶν μετὰ τοσαύτης ζήσεως, εἶναι Γάλλος, μέχρι τοῦ μυελοῦ τῶν ὀστέων του· ὁ ἀνάληπτος οὗτος δημοσιογράφος, ὅστις ἐν τῇ συμφερόντι τῆς δικαιοσύνης δὲν διατάζει νὰ ταραξῇ τὴν κόνιν τῆς ἐν Chislehurst κοιμωμένης σφιγγός, οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ πολίτης ἔθνους νενικημένου, μὴ στέργοντος εἰς τὴν ἡττάν του, καὶ ἐπιμόνως ἀναζητοῦντος τοῦ πραγματικοῦ αὐτουργοῦς ἢ τὰ ἐξελαστήρια θύματα τῶν συμφορῶν του.

Οἱ μετὰ προσοχῆς παρακολουθήσαντες τὴν γένεσιν καὶ τὴν πορείαν τῶν ἀπὸ εἰκαστατίας σχεδὸν μέχρι σήμερον τολουμένων συμβάντων, δὲν θ' ἀνεύρωσιν ἰσως ἀποκαλύψεις ὅλως ἀπροσδοκίτους ἐν τῇ ἁθρῳ τοῦ πρίγκηπος Ναπολέοντος· οὐχ ἥττον ἡμεῖς φρονοῦμεν ὅτι ἡ ἐπίσημος κύρωσις γεγονότων, καθ' ὧν τοσαῦται ἀντετάχθησαν διαψεύσεις, καὶ ἅπερ ἡ πλειοψηφία τῶν ἐν τῇ διπλωματικῇ ἀμυήτων μέχρι τοῦδε ἀπλῶς ὑπώπτευσε, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὅλως ἄσχετος καὶ ἀτελεσφόρητος. Ἐκ τῆς διατριβῆς τοῦ πρίγκηπος Ναπολέοντος δ' ἐν τῇ ἱστορίᾳ φιλοσοφῶν δύναται νὰ ἐξαγάγῃ ἀσφαλῆ πορίσματα, ὅτι δὲ πολιτευτῆς λυσitelῆ διδάγματα· πράγματι αἱ ἐλίγαι αὗται σελίδες ἀποδεικνύουσιν ὅτι ἄνευ ἐνόητος σκέψεως καὶ ἐνσorgείας, ἄνευ ἐδραίας εἰς ἑαυτὴν καὶ εἰς τὰ ἴδια αὐτῆς μέσα πεποιθήσεως, οὐδεμία πολιτικὴ δύναται νὰ εὐδοκίμησῃ· ὅτι αἱ ἀρχαὶ καὶ αἱ ἰδέαι, ὑφ' ὧν ἄγεται ὁ πολιτευόμενος, καὶ ὧν ἐπιδιώκει τὴν ἐπικράτησιν, δύναται νὰ διατηρηθῶσιν ἀναλλοίωτοι, ἀνὰ μέσον τῶν διαφορῶν καὶ πολλάκις ἀντιθέτων τύπων, καθ' ὅς, συμφώνως πρὸς τὰς περιστάσεις, δέον ἐκαστοτε νὰ ἐκδηλώνται· ὅτι ἡ πολιτικὴ τῶν ὑπεκφυγῶν καὶ τῆς μικροπρα-

διοργάνωσις φέρει πεπρωμένως μεθ' ἐκείνης τὰ στοιχεῖα τῆς ἀποτυχίας· ὅτι τέλος, παρὰ τοὺς παροδικοὺς θριάμβους ἀνηθίκων τινῶν τολμημάτων, ἡ τέχνη τοῦ διπλωμάτου δὲν δύναται κάλλιον νὰ ὀρίσθῃ ἢ διὰ τῶν ἐξῆς, πέντε ἀγγλικῶν λέξεων: *Honesty is the best policy*.

Ὁ πρίγκηψ Ναπολέον Ἰερώνυμος ἀφηγῆται ἐν τῷ ἄρθρῳ αὐτοῦ τὰς κατὰ τὰ ἔτη 1863, 1869 καὶ 1870 μεταξὺ Γαλλίας, Αὐστρίας καὶ Ἰταλίας προσχεδιαζομένης συμμαχίας. Τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἱστορούμενα εἰσὶν ἐνίοτε τοσοῦτον σοβαρὰ καὶ σπουδαῖα, ὥστε, μεθ' ὅλον τὸ ἐκ τῆς θέσεως τοῦ γράφοντος εἰς αὐτὰ ἐπερχόμενον κῆρος, ὁμολογοῦμεν ὅτι ἐνικχοῦ ἐφοβήθημεν μὴ ὁ πρίγκηψ, ὑπὸ συγγνωστῆς λήθης ἀποπλανώμενος, ὑπέπεσεν εἰς ἀνακριθείας. Τοῦ φόβου τούτου ἐν ἡμῖν ἐνίσχυσεν ἡ εἰδησις ὅτι ὁ δούξ Gramont, πρεσβευτὴς τῆς Γαλλίας ἐν Βιέννῃ ἀπὸ τοῦ 1867 μέχρι τοῦ 1870, ἀκολουθῶς δὲ ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν ἐν τῷ προτελευταίῳ τῆς αὐτοκρατορίας ὑπουργείῳ, ἡτοιμάζετο ν' ἀνασκευάσῃ καὶ διαψεύσῃ πολλὰ τῶν ὑπὸ τοῦ πρίγκηπος ἀναφερομένων. Πλὴν, παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν, ἡ ἀπάντησις τοῦ δουκὸς, καταχωρισθεῖσα ἐν τῷ τεύχει τῆς 15 Ἀπριλίου τῆς *Revue de France* ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον *Andreas* Memor παραδέχεται ὡς ἀληθεῖς τὰς πλείστας καὶ δὴ τὰς σπουδαιοτέρας τῶν ἐκμυστηρεύσεων τοῦ πρίγκηπος, ἐπιδιορθοῦ δὲ μόνον τὸ λεκτικὸν κρυπτογραφικῶν τινῶν τηλεγραφημάτων καὶ πολιτικῶν ὁδηγιῶν, αἵτινες μετὰ τὴν διόρθωσιν ἐπιβεβαιώσι κατηγορηματικώτερον ἢ κατὰ τὴν πρώτην αὐτῶν ἐκδοσιν τὴν εἰς αὐτά· ὑπὸ τοῦ πρίγκηπος ἀποδιδόμενην σημασίαν, ἀπαλλάττουσιν αὐτὸν συνάμα τῆς μομφῆς, ἣν συνεπάγεται ἡ ἀπόλυτος ἀκριτομυθία. Ὡς πρὸς δὲ τὰ ἐλατήρια, αἱτινὰ, πλὴν τοῦ γενικοῦ τῆς ἀληθείας συμφέροντος καὶ τῆς τοῦ ἀγανακτοῦντος πατριωτισμοῦ ἰκανοποιήσεως, ἡγαγον, κατὰ τινες, τοῦ

Ναπολέοντος Γ' τὸν ἐξάδελφον νὰ προβῇ εἰς τὰς περὶ οὗ ὁ λόγος ἀποκαλύψεις, πιστεύομεν ὅτι δὲν ὀφείλομεν περὶ τούτων ν' ἀσχοληθῶμεν φρονοῦμεν μάλιστα ὅτι καὶ ἂν ἀληθῇ τὰ ἐλατήρια ταῦτα παραδεχθῶμεν, οὐδένα μῦμον δύνανται ταῦτα νὰ προσάψωσι πρὸς τὸν ἀπ' αὐτῶν ὀρμηθέντα. Ἐὰν ἀπέναντι τοῦ ἀκρατήτου ἐνθουσιασμοῦ, ὃν εἰς τὸν λαὸν τῆς Ῥώμης ἐνεποίηται ὁ διάδοχος τοῦ γερμανικοῦ θρόνου, πρὸ τεσσάρων μηνῶν περιπτυσσόμενος καὶ ἀσπαζόμενος ἀπὸ τοῦ ἐξώστου τοῦ Κυριναλίου τὸν μέλλοντα τῆς Ἰταλίας βασιλέα, ὁ γάλλος πρίγκηψ ἐλυπήθη καὶ σχεδὸν ἡγανάκτησε, τοῦτο περιποιεῖ τιμὴν εἰς τὸν πατριωτισμὸν τοῦ ἑάν, ἀπαγγέλλων σφοδρὸν κατηγορητήριον κατὰ τοῦ κλήρου, τοῦ ἀσπόνδου τούτου πολέμου τῆς δημοκρατίας, ἥθελεσε πρὸς ταύτην νὰ παράσχῃ ἐκδούλευσιν, τοῦτο ἀποδεικνύει τὴν παρηρησίαν καὶ εἰλικρίνειαν τῶν νέων φρονημάτων του.

Πράγματι τὸ συμπέρασμα τῶν ἀποκαλύψεων τοῦ πρίγκηπος ὀφείλει ν' ἀναπτέρῳσιν τὸ φρόνημα παντὸς ἐν Γαλλίᾳ δημοκράτου καὶ ἐν γένει παντὸς ἐν Εὐρώπῃ ἐλευθερόφρονος, εἰς δυσχερεῖ δὲ περιάγει θέσιν τὸ κληρικὸν κόμμα, ὅπερ πανίσχυρον ἐν Γαλλίᾳ ἐπὶ τῆς δευτέρας αὐτοκρατορίας καὶ ἐν αὐτῇ τῇ οἰκογενείᾳ τοῦ αὐτοκράτορος ἐκπροσωπούμενον, ἐκώλυσε τὴν μετὰ τῆς Αὐστρίας καὶ Ἰταλίας συμμαχίαν καὶ παρεσκεύασεν, ἀντὶ θεῶν, σχεδὸν ἐπιτυχίαν, τὴν ἤτταν καὶ τὸν διαμελισμὸν τῆς πατρίδος. Ἀγνοοῦμεν ἂν ὁ θρίαμβος τῆς αὐτοκρατορικῆς Γαλλίας ἤθελεν ἀποθῇ εὐπρόσδεκτος εἰς τοὺς ἐν Εὐρώπῃ λαοὺς καὶ ἂν ἡ κραταίωσις τοῦ ναπολεοντείου θρόνου ἤθελε συντελέσει εἰς τὴν ἐπικράτησιν τῆς ἀρχῆς τῶν ἐθνικοτήτων. Ἀλλ' ἤδη δὲν πρόκειται περὶ τούτου· πρόκειται μόνον νὰ ἐξετάσωμεν, κατὰ τὰς ἀσθενεῖς ἡμῶν δυνάμεις καὶ τὰς ἐντυπώσεις, ἃς ἐκ τῆς παρακολουθήσεως τῶν γεγονότων ἀπεκομίσαμεν, ἂν ἡ συμμαχία αὕτη, ἣν ἡ

χετο, καὶ ὑπὲρ ἧς τοσοῦτον εἰσγάζετο ὁ φιλόπατρις πρίγκηψ, ἦτο πρακτικῶς ἐφικτὴ· ἐὰν τὰ συμφέροντα τῶν μελλόντων ταύτην νὰ συνομολογήσωσι συνεσταυρίζοντο ἢ διίσταντο πολὺ ἀπ' ἀλλήλων· ἐὰν τέλος ὁ σύνδεσμος οὗτος, ὁ μεταξὺ τῶν τριῶν ἡγεμόνων μελωμένως, ἐχαλκεύετο ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ τῶν ἀνακτοβουλείων ἢ ἐν τῇ συνειδήσει τῶν ἐθνῶν. Παρῆλθεν εὐτυχῶς ἡ ἐποχὴ, καθ' ἣν οἱ ἡγεμόνες ἤλαυνον ὡς ἀγέλας προβάτων τοὺς λαοὺς πρὸς ἐκδίκησιν ἰδιαιτέρως ὕβρεως ἢ πρὸς ἱκανοποίησιν προσωπικῆς ἰδιοτροπίας· καὶ αὐτοὶ οἱ δεσποτικώτεροι μονάρχαι δὲν τολμῶσι πλέον ν' ἀποδύωνται εἰς ἀγῶνα μὴ ὑπὸ τῆς δημοσίας γνώμης ἐπιτακτικῶς ἐπιβαλλόμενον. Πλὴν τοῦτο, ἐνθ' ἀπαλλάσσει σχεδὸν πάσης εὐθύνης τοὺς ἄρχοντας, ἐπιρρίπτει ταύτην φοβερὰν καὶ βαρεῖαν ἐπὶ τοὺς ἀρχομένους, οἵτινες, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἀποθεοῦσι μετὰ τὴν ἐπιτυχίαν τὸ ἐπίσημον τῆς παραφορᾶς τῶν ὀργάνων, μετὰ δὲ τὴν ἀποτυχίαν ὑβρίζουσι τὸ ἐστεμμένον τῆς ἀπανοίας τῶν θύμα!

B.

Οὐδεὶς δύναται ν' ἀρνηθῇ ὅτι ἐν τῇ προκειμένη περιπτώσει τὰ ἄμεσα συμφέροντα τῶν τριῶν κρατῶν, ὑπὸ τῶν τριῶν ἡγεμόνων ἐκπροσωπούμενα, δὲν ἠδύναντο, καίπερ ἐξ ἀλλοτρίων σκοπῶν ἀπορρέοντα, νὰ ταῦτισθῶσιν ἐν κοινῇ ἐνεργείᾳ. Ἀπὸ τῆς 3ης Ἰουλίου 1806, ἀρ' ἧς στιγμῆς ἡ Πρωσσία ἐνεκίνηζε τροπαιοῦχος νέαν πολιτικὴν ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἐσκίαζε διὰ τῆς αἰγλῆς μυθικοῦ ἀνδραγαθήματος τὰς δάφνας τῆς Ἀλμας καὶ τοῦ Σολφερίνου, ὁ αὐτοκράτωρ τῶν Γάλλων, παχιδεθεὶς ὑπὸ θολίων ὑποσχέσεων, καὶ μὴ δυνήθεις ἐγκαίρως ν' ἀνακόψῃ τὴν πρόοδον τῶν πρωσικῶν θριάμβων, ἐπέστη ὅτι τὴν ἀπλὴν ἐκείνην ἀνακαυχτὴν, ἥτις κατ' εὐφημισμὸν ὠνομάζετο εἰρήνην τῆς Πράγας, ἐμελλε νὰ διαδεχθῇ ἀγὼν φοβερός καὶ μυριόνεκρος μετὰξὺ αὐτοῦ

καὶ τοῦ ἔθνους ἐκείνου, ὑπὲρ ἐτόλμα νὰ νικήσῃ καὶ ν' ἀναδειχθῇ στρατιωτικῶς ὑπέρτερον τῆς κραταιοτάτης Γαλλίας. Καίτοι δὲ, ὡς ἐκ τῆς ἀσθενείας, ἥτις κατὰ τὰ τελευταῖα τῆς βασιλείας του ἐπὶ ἀπεξήρασε πᾶσαν ἐκμάδα τῆς ψυχῆς του καὶ τῆς διανοίας του, ἀμβλυωπὼν ἐν πολλοῖς καὶ παρακμαίων—καί τοις πολλὰκις θαρρῶν ἐπὶ τὴν οὐδετερότητα, ἃν οὐχὶ τὴν μετ' αὐτοῦ σύμπραξιν τῶν μεσημβρινῶν τῆς Γερμανίας κρατῶν, παρ' οἷς διὰ δραστηρίων καὶ παπειραμένων διπλωματικῶν πρακτόρων προσεπάθει νὰ ὑπεκαύσῃ τὸ κατὰ τῆς Πρωσίας παλαιὸν μῖσος—δὲν ἐτύρλωττεν ἐπὶ τοσοῦτον ὁ αὐτοκράτωρ Ναπολεὼν ὥστε νὰ ὑπολαμβάνῃ ἀπλοῦν στρατιωκὸν περίπαικτον τὴν κατὰ τῶν νικητῶν τῆς Σαδόβας ἐκστρατείαν, καὶ νὰ μὴ θεωρῇ ἀναγκαίαν τὴν μετ' ἄλλων ἐθνῶν ἐπιμαχίαν. Ἡ Αὐστρία δυσφοροῦσα πάντοτε ἐπὶ τῇ ἡττῇ, ἥτις οὐ μόνον ἡμαύρωσε τὴν στρατιωτικὴν αὐτῆς δόξαν, ἀλλ' ἤγαγεν εἰς τὸ χεῖλος τῆς ἀπωλείας αὐτὴν τὴν πολιτικὴν ὑπαρξίν τῆς, διοικουμένη δὲ τότε ὑπὸ πολιτικοῦ ἀνδρὸς μένεα πνέοντος κατὰ τοῦ πρωσικοῦ ἀνακτοβουλείου, οὐδὲν ἄλλο βεβαίως ἐπόθει ἢ νὰ ταπεινώσῃ τὴν ἀρρὺν τοῦ ὑπερφιέλου αὐτῆς νικητοῦ, καὶ ἀνακτῇ τὴν ἐν Γερμανίᾳ ἀπολεσθεῖσαν ἐπιρροήν. Τέλος ἡ Ἰταλία ἀτενίζουσα πρὸς τὴν Ρώμην, ὅπου τὴν ἐκάλει τὸ διττὸν συμφέρον τῆς συμπληρώσεως τῆς ἐνότητος αὐτῆς ἀρ' ἐνός, καὶ τῆς ἀνατροπῆς ἀρ' ἐτέρου συστήματος αἰείποτε ταραχῆς καὶ στάσεις κατ' αὐτῆς βυσοδομεύοντος, ὥφειλεν ἐξ ἀνάγκης νὰ στρέξῃ συμμαχίαν, ἧς τὸ τίμημα, ἡ ἐκκένωσις τῆς Ρώμης, ὑπισχνεῖτο αὐτῇ τῶν ἐθνικῶν αὐτῆς πόθων τὴν πλήρωσιν.

Ὅτω πως ἀνεξαρτήτως παντὸς ἄλλου ζητήματος ἐξεταζόμενα τὰ ἄμεσα καὶ προφανῆ τῶν τριῶν ἐθνῶν συμφέροντα, ἠδύναντο ἐκ πρώτης ὄψεως νὰ ὑπαγορεύσωσι τὴν ὑπὸ τῶν ἡγεμόνων

προπρασκευαζομένην συμμάχιν· ἀλλὰ τα ἔθνη, ἅτινα ὤρκειον νὰ τελέσωσι τὰς δαπάνας τῶν μελετωμένων πολέμων, οἱ λαοί, οἵτινες ἐμελλον νὰ καταρτίσωσι τοὺς στρατοὺς τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης, ἐπεδοκίμαζον ἄρα γε καὶ ἐνεκρολοῦντο τὸν τρόπον, καθ' ὃν οἱ ἡγεμόνες διενοοῦντο τὰ συμφέροντα αὐτῶν νὰ προκασπίσωσιν; Αἱ περὶ αὐτοὺς αἱ συμπάθειαι, τὰ φρονήματα, ἡ σύγχρονος τέλος ἱστορία τῶν λαῶν τούτων ἠδύναντο ἄρα γε ν' ἀπολήξωσιν εἰς τὴν συμμάχιν ταύτην; Καὶ καθ' ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὴν Αὐστρίαν, δύσκολον ἀποδιδίνει ἐν τῷ μέσῳ τῶν πολλῶν ἀντιθέτων φρονημάτων τῶν διαφόρων αὐτῆς ἐθνότητων, ν' ἀποφανθῇ τις ὁριστικῶς περὶ τῆς ἐν αὐτῇ ἐπικρατούσης γνώμης; οὐχ ἦττον ἐὰν ἀποβλέψωμεν πρὸς τὰ δύο πρωτοεργοῦντα ἐν αὐτῇ στοιχεῖα, τὸ γερμανικὸν καὶ τὸ οὐγγρικόν, πιστεύομεν ὅτι τὰ ὑπὸ τούτων ἐκδηλούμενα φρονήματα πόρρω ἀπέχον τῆς πολιτικῆς, ἥς ὁ πολυμήχανος Κ. Βάβερ ἐπεδίωκε τὴν ἐπικράτησιν. "Ἐκαστος μεθ' ἡμῶν ἐνθυμεῖται ὅτι, ἅμα πρᾶυνθείσης τῆς πρώτης μετὰ τὴν ἦτταν ἀγανακτήσεως, τὰ βιενναῖα φύλλα, τὰ ἐκπροσωποῦντα τὴν καθαρῶς γερμανικὴν μερίδα, ἤρξαντο, προεξαρχούσης τῆς Neue Freie Presse, νὰ ἐξυμῶνσι τὴν ἐπὶ θυσίᾳ τῆς Αὐστρίας ἐνοποιηθεῖσαν Γερμανίαν· ὥς πρὸς δὲ τοὺς Οὐγγρους, οὐδαὶς δύναται νὰ καταμεμφθῇ αὐτῶν, ἐὰν πολυμήχανος ὡς στρατιῶται τοὺς ἐχθροὺς τοῦ αὐτοκράτορος, δὲν ἀπεστρέφοντο ὡς πολῖται τοὺς ἐχθροὺς ἐκείνους, ὧν ἡ νίκη ἐπ' ἡμέγε τὴν αὐτοδιοίκησιν αὐτῶν καὶ τὴν ἐκ τῆς Βιέννης πρὸ πολλοῦ ποθυομένην χειραφεσίαν τῶν.

Ἀλλ' ἐὰν ἐν Αὐστρίᾳ ἡ τριπλῇ συμμάχῃ δὲν ἐστηρίξεται, τὸ καθ' ἡμᾶς, ἐπὶ τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως, νομίζομεν ὅτι πάντῃ ἀνέφικτος ἀπέβινεν αὐτῇ ἐν Ἰταλίᾳ. Ἀρὰ γε ὁ βασιλεὺς Βίκτωρ Ἐμμανουὴλ, ὑποτάσσων πᾶσαν ἄλλην σκέψιν, πᾶν ἄλλο συμφέρον εἰς τὴν ἐκκένωσιν τῆς αἰωνίης πόλεως, δὲν ἐξαπερώ-

πει τὸ φρόνημα ὁλοκλήρου τοῦ ἰταλικοῦ λαοῦ; Ἡ κραυγὴ Roma o morte, τὸ πολιτικὸν τοῦτο δόγμα τῆς ἐλευθερωθείσης μὲν ἀλλ' ἔτι ἀσυμπληρώτου πατρίδος, ἀπέβαλλεν ἄρα γε τὴν δύναμιν αὐτῆς καὶ ἐννοίαν, ἀπαγγελλομένη ὑπὸ τῶν χειλέων τοῦ φαινιμινικοῦ ἐκείνου ἀνδρός, τοῦ ἀναγαγόντος τὴν Ἰταλίαν ἀπὸ τοῦ βόθρου τῆς Νοβάρας εἰς τὸ ἀέτωμα τοῦ Καπιτωλίου; Ὅχι· ὁ μεγαλόφρων ἀναξ' ἐνεσάρκου ἐν ἐκυτῷ καὶ ἐν ταύτῃ τῇ περιπτώσει, ὡς πάντοτε, τὰς πεποιθήσεις, τὰς ἐλπίδας, τὰ ὄνειρα τῶν ὑπηκόων του· πλὴν ἡ ὑπερβάλλουσα πρὸς τὴν Γαλλίαν καὶ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα αὐτῆς ἀγάπη καὶ εὐγνωμοσύνη ἀπέκρυπτον ἀπ' αὐτοῦ τὰς τὴν μελετωμένην συμμάχιν παρακολουθούσας δυσχερεῖας καὶ κινδύνους. Ψυχὴ θερμοεργὸς καὶ ἀμνησίκακος, ἀναπιδεκτος οἰουδῆποιε ἀγενοῦς ὁπισθολογισμοῦ, ἐνεθυμεῖτο πάντοτε τὸν αὐτοκράτορα μάχόμενον παρ' αὐτῷ πρὸς ἐννέα ἔθνη ἐν Λομβαρδίᾳ ὑπὲρ τῆς ἰταλικῆς ἐνότητος, ἐλησμέναι δὲ αὐτὸν ἀποστέλλοντα πρὸς ἀλίγων μηνῶν ἀπὸ τοῦ Κεραμικοῦ τὰς τὴν ἐνότητά ἐκείνην σπαινοῦσας φάλαγγας· ἐνεθυμεῖτο τὸν Μάκ-Μαὼν φυγαδεύοντα πρὸς αὐτοῦ τοὺς ἐχθροὺς τῆς Ἰταλίας, ἐλησμέναι δὲ τὸν Φαίλλυ δοκιμάζοντα ἐπὶ τοῦ στήθους τῶν Ἰταλῶν τὰ ἄδοξα αὐτοῦ σα σε πώ.

Ἡ μνισικακία δὲν ὀρεῖται βεβαίως νὰ διέπῃ τὰς σχέσεις τῶν ἐθνῶν πρὸς ἄλληλα· ἡ πεῖρα δὲ καθ' ἐκάστην ἀποδεικνύει ὅτι ὁ πολέμιος τῆς χθὲς δύναται νὰ μεταβληθῇ εἰς τὸν φίλον καὶ σύμμαχον τῆς σήμερον. Καίτοι ὑπὸ πολλῶν κατ' ἀρχὰς θεωρουμένη ἀνέφικτος καὶ τερατώδης ἡ συνδιαλλαγὴ καὶ δὴ ἡ φιλία μεταξὺ Αὐστρίας καὶ Ἰταλίας, δὲν ἐκπλήττει νῦν πλέον οὐδένα· ὅλας δὲ τὰς κακώσεις, τοὺς διωγμούς, τὰς ἀγχόνας καὶ τὰς ὑπερφορίας, αἱ δύο ζῶσαι γενεαὶ εἰσέτι ἐπιμαρτυροῦσιν, οὐδαὶς σχεδὸν Ἰταλὸς τρέφει πλέον μῖσος πρὸς τὸν πατροπαράδοτον αὐτοῦ δεσπότην. Ὁ τελευταῖος

ος αὐττριακός στρατιώτης, ὁ ὑπερβᾶς τὰ σύνορα, ἀπήγγχε μεθ' ἑαυτοῦ τὴν πολιτικὴν, ἣν ἐπὶ ἡμῖν αἰῶνα εἶτε νικῶντας, εἶτε ἡττημένοις ἡκολούθησαν ἀπεργαλίτως οἱ ἱταλοί πατριῶται· καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ εὐχάριστοι ὅπως οὗτοι τῆς Italia irredenta, οἱ ἐπιδιώκοντες τὴν κατὰ τιτὸν τοῦ ἱταλικοῦ Τυρόλου καὶ τῆς Ἰστρίας ἐδιδάχθησαν πρὸ ὀλίγων ἐξομαχῶν ὑπὸ τῶν βητόρων τῆς ἑξέως ἐν τῷ κοινοβουλίῳ ἀριστερᾶς, καὶ δὴ ὅρ' ἐνός τῶν συν-αδελφῶν τοῦ νῦν πρωθυπουργοῦ τῆς Ἰταλίας, ἡγήτορις ἴσως ἄλλοτε τῆς εὐρηνικώτερης ἐκείνης· ὁ μάλιστα, ὅτι ἡ μετὰ τῆς Αὐστρίας σύμποινα ἐπιβάλλεται ὑπὸ τῶν κρίσεων τοῦ ἱταλικοῦ λαοῦ καὶ ὑπὸ τῶν καλῶς ἐννοουμένων συμφερόντων του. Ἰ. Ἀλλ' ἄρ' ἔγε οὐκ ἔλασθαι νὰ παραβῶμεν τὴν πρὸς τοὺς Ἰταλοὺς θέσιν τῆς Αὐστρίας, ἐγκαταλιπούσης τὰς ἐν τῇ χερσονήτῳ κτήσεις τῆς καὶ τὴν ἐν αὐτῇ ἀσκουμένην ἡθικὴν κυριαρχίαν, μὴ διεισπολούσης περικλινόθωσιν κατ' αὐτῶν τῶν συμφερόντων τῆς ἀντιστρατευομένης, πρὸς τὴν τῷ 1863 θέσιν τῶν ἑλλήνων σκηνοῦντων ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς χερσονήσου, ἐγειράντων μετὰ τὸ αὐτῶν καὶ τῶν Ἰταλῶν φοβερὸν μεσότοιχον αἵματος καὶ ἀποστροφῆς, ἀννοουμένων τὴν κεραιὴν εἰς τὸ ἀρτιπυρρὸς ἐκείνο σῶμα, οὗ τὰ μῆλη αὐτοὶ οὕτω ἄλλοτε τοσοῦτον ἀποτελεσματικῶς συνήρουν; Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιστάσει ἡ δύναμις μία ἀπλὴ ρήτρα συνθήκης, μία ἀπλὴ ἀποχώρησις ἐκ τῆς Ρώμης, μία δευτέρα ἐλδοσις τῆς ἐκκένωσώς τοῦ δεκαμβρίου τοῦ 1866, ἥτις δὲν ἐκώλυσε τὴν ἐπὶ πᾶν καὶ τὰς συμφορὰς τοῦ 1867, νὰ ἐξελείψῃ τ' ἀποτελέσματα καχυπόπτου καὶ ἀνελεθέρου πολιτικῆς, καὶ ν' ἀναστῇ τὴν ἀδυστάτητον τοῦ ἱστορικοῦ νόμου λειτουργίαν;

Βεβίως μόνοι οἱ ἄνθρωποι δύνανται νὰ ὑβρίτῃσι θανάοντα, ὅτε πρὸ πάντων ὁ θανὼν οὗτος, κραταῖός ποτε καὶ ἀπροσμάχητος, ἐστέναξεν ἐν τῇ μοῦνᾳ

σεὶ τῆς ἐξορίας καὶ τῆς καταπτώσεως. Ἐκτὸς τούτου τ' ὄνομα, ὅπερ ἐκλήρουόμην ὁ ἐν Σεδῶν ἡττημένος, δὲν δύναται ἢ νὰ ἐφευκθῇ πάντοτε τοῦ κότμου τὸν θαυμασμόν· οἱ δὲ φίλοι τῆς ἐλευθερίας, ὁρεῖλουσι πάντοτε νὰ ἐνθυμῶνται ὅτι ὁ αἰχμαλώτος τοῦ Wilhelmshöhe, ὁ ἐκπτώτος τοῦ 1870, διέβηκε τὰς Ἀλπεὺς ἐνδεκὰ ἔτη πρότερον, οὐχὶ ὅπως κατὰ κτήρη ἄλλ' ὅπως ἐλευθερώσῃ. Παρὰ τὰς τοσαύτας κατ' αὐτοῦ τοξοειδέας ὕβρεις, παρὰ τὴν γνώμην τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, οἵτινες ἀπογορευθέντες ὁλοσχερῶς ἐν τῇ ζωῇ, ἐνδιαιζοῦσι περὶ παντός γενναίου καὶ ἀριλοκερδοῦς αἰσθήματος, ἡμεῖς ἀδιστακτικῶς φρονοῦμεν ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ Ναπολεὼν εἰλικρινῶς ἐπέθετο τὴν ἐλευθερίαν τῆς γῆς τῶν πεντέρων του. Ἀλλ' ἐὰν ἡ ἀσυνέπεια καὶ ἀτυχευμένη τῶν σκέψεων καὶ τῶν ἐνεργειῶν σπουδαίως βλάπτουσι τὸν ἄνθρωπον ἐν τῇ κοινωνίᾳ βιοῦντα καὶ δρῶντα, πόσον ὁλεθρίως ἐπιδρῶσιν αὐταὶ ἐπὶ τὸ γόητρον καὶ τὴν ὑπόληψιν τῶν ἰουδόντων τῶν μετὰ τὸν ἔθνον τὰς τύχας! Οὐδέποτε ἀνεγνωρίσαμεν τὴν τυρλὴν ἐκείνην δύναμιν, τὴν εἰλὴ καὶ πεπωμένως τὰ πάντα διέπουσαν, καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἔτασσον ὑπερῶν καὶ αὐτῆς τῆς θεότητος, καὶ ἥς ἐν ταῖς τραγωδίαις αὐτῶν τοσοῦτον γραφικῶς ἐξεικόνισαν τὴν ἐπίδρασιν· οὐχ ἥττον ἐάν τι ἐν τῇ καθύλας ἱστορίᾳ δύναται πρὸς στιγμὴν νὰ κλονήσῃ τὴν γνώμην μας, τοῦτο ἐστὶν ἡ πορεία τοῦ δευτέρου αὐτοκράτορος τῶν Γάλλων ἀπὸ τοῦ 1859 μέχρι τῆς αἰχμαλωσίας καὶ ἐκπτώσεώς του. Πῶς ὁ πράγματι ὁξυδερκής ἐκείνος διπλωμάτης, ὁ οὐχὶ μόνον προβλέπων ἀλλὰ δημιουργῶν τὰς μελλούσας περιστάσεις, δὲν ὑπόπτευε κηρύττων κατὰ τῆς Αὐστρίας τὸν πόλεμον καὶ τὴν ἐλευθερίαν τῆς ὅλης Ἰταλίας ἐπαγγελλόμενος, δὲν ὑπόπτευε, λέγομεν, τὸν συνασπισμὸν τῶν γερμανικῶν κρατῶν, τὸν ἀναγκάσαντα αὐτὸν νὰ συνομολογήσῃ τὴν ἀπρόοπτον

της Βιλλαρράγκας εἰρήνην τὴν διεγεί-
ρασαν τὰς ὑπονοίας καὶ τοὺς φόβους
τῶν Ἰταλῶν, τὴν προκαλέσασαν τοῦ
Καθούρου τὴν παραίτησιν; Πῶς ἠδύνατο
νὰ ἐλπίζῃ ὁ αὐτοκράτωρ ὅτι ὁ ὑπ'
αὐτοῦ εἰς νέαν ζῶν κληθεὶς λαὸς ἐ-
μελλε ν' ἀρκεσθῇ εἰς τ' ἀνεπαρκῆ ὄρια,
ἅπερ ἐχάραττεν αὐτῷ ἡ ἀνακόλουθος
καὶ ἀμφιγνώμουσα πολιτικὴ του; Πῶς
ἠδύνατο νὰ ὑπηρετῇ τὸν ἀγῶνα τῆς
ἐλευθερίας, φειδόμενος, ἐνίοτε δὲ καὶ
περισφαίνων τοὺς ὑπερχλπίους, τοὺς
φυσικοὺς αὐτοῦ ἐχθροὺς, μισούμενος
ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν μερίδων, ἀπο-
καλούμενος ὑπὸ τῶν φιλελευθέρων τῆς
Ἰταλίας *Traditore*, ὑπὸ δὲ Πίου τοῦ Θ'.
Commediante, τειρώμενος ν' ἀναχατίσῃ
τὴν εἰμαρμένην πορείαν τῆς ἐθνεγερσίας
ἐκείνης, ὑπὲρ ἧς πρῶτος εἰργάσθη;

Ἀπὸ τῶν πρώτων μηνῶν τοῦ 1861,
πείσθητι ὅτι δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ στη-
ριχθῇ ἐπὶ τῆς αὐτοκρατορικῆς Γαλλίας,
ἥτις ὀλίγον πρότερον, μετὰ τὴν ἀνκή-
ρυξιν τῆς Ῥώμης ὡς μελλούσης πρω-
τεύουσας τῆς Ἰταλίας, ἀνεκάλεε ὀργί-
λως ἐκ Τουρίνου τὸν πρεσβευτὴν αὐτῆς,
ὁ μεγαλεπήβολος τοῦ νέου βασιλείου
πρωθυπουργὸς *l'ornava a cospirare*, κα-
τὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ καὶ πολυσήμαντον
ἐκφράσιν. Ἀλλ' ἤδη δὲν συνώμνυε κατὰ
τῶν καθεστώτων ἐν τῷ βάθει τῶν ὑ-
πογείων, ὅπου οἱ *carbonari* συνήρ-
χοντο ἔπως διὰ τοῦ ἐγχειριδίου χει-
ραφετήσῃσι τὴν πατρίδα τῶν ἡ
Ἰταλία γεννηθεῖσα ἐκ τῆς ἐπαναστά-
σεως, ἣν ἡ μοναρχία ἐκύρωσε καὶ διηί-
θυσσε, παρίστατο νῦν, κατὰ τοὺς ἀξιο-
μνημονεύτους λόγους τοῦ βασιλέως αὐ-
τῆς, στοιχεῖον τάξεως καὶ ἡσυχίας ἐν Εὐ-
ρώπῃ. Ὡς ἐκ τούτου ἡ συνωμοσία κατὰ
τῶν ἐχθρῶν τῆς μόλις ἀναγεννηθείσης
Ἰταλίας ὤφειλε νὰ περιδελθῇ οὐχὶ
πλέον τὴν ἐκθεσμον ὁρμὴν τοῦ ἐπανα-
στάτου, ἀλλὰ τὴν ἐπίσημον καὶ μεμε-
ρημένην τοῦ διπλωμάτου ἐνέργειαν. Ὁ
ἀνὴρ ἐκεῖνος, ὅστις ἐπολέμει ἐν Κορμαϊᾷ
ἔπως κατακτήσῃ τὴν Ἰταλίαν, δὲν πα-
ρέδωκε τὴν μεταξὺ Ἰταλίας καὶ Πρωσ-

σίας ὑφισταμένην ἐθνικὴν ἀλληλεγγύην,
δυναμένην ποτὲ νὰ μετατραπῇ εἰς δεδη-
λωμένην συμμαχίαν. Ὁ δαιμόνιος ἀρχι-
καγκελάριος, ὅστις πάντα εἰς ὑστερον
ἐμελλε τὴν συμμαχίαν ταύτην νὰ διο-
μολογήσῃ, δὲν πείστατο τότε τῆς
πατρὸς κυβερνήσεως οὐχ ἥτιον πρὸ αὐ-
τοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ 1848, οὐκ ὀλίγοι φι-
λελεύθεροι Πρώστοι διέβλεπον τὴν ταυ-
τότητα ταύτην τῶν πόθων καὶ τῶν συμ-
φερόντων μεταξὺ τῆς πατρίδος τῶν καὶ
τοῦ μικροῦ Πεδεμοντιῦ. Ἡ ἀποστολὴ
λοιπὸν τοῦ στρατηγοῦ Λαμόρμωρα εἰς
Βερολίνον κατὰ τὸ 1861 ὅπως συγχαρῇ
τῷ νέῳ βασιλεῖ ἐπὶ τῇ εἰς τὸν θρόνον
ἀναρρήσει του, δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς
τὸ πρῶτον σύμπτωμα τῆς πολιτικῆς ἐ-
κείνης, ἣν ἀκολουθῶς συντηρητικοὶ τε
καὶ φιλελεύθεροι, δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ἀ-
μετατρέπτως ἐν Ἰταλίᾳ ἠκολούθησαν,
οὐχὶ βεβαίως ἐπίθεσιν κατὰ τῆς Γαλλίας
μελετώντες, ἀλλὰ τὴν ἐνδότητα τῆς πα-
τρίδος προσπαθοῦντες κατὰ τῆς πολι-
τικῆς τοῦ Κερσεμεικοῦ νὰ προφυλάξωσιν.

Ἀλλὰ τὰ πρῶτα ταῦτα ὀλισθήματα
τῆς ναπολεοντείου ἀσυνεπείας δὲν περιο-
ρίσθησαν εἰς τὴν ἀνάκλησιν τοῦ πρεσβευ-
τοῦ ἐκ Τουρίνου, εἰς τὴν ἐν Γαέττᾳ πρὸς
τὸν ἐκπτωτον βασιλέα τῆς Νεαπόλεως
χορηγημένην ἀπροκαλύπτως προστα-
σίαν, εἰς τὴν πρὸς τοὺς πόθους τοῦ ἀρ-
τιστυστάτου ἔθνους ὅτ' ἐν ὑπουλον, ὅτ'
δὲ προκλητικὴν ἀντενέργειαν. Ἀντεφελ-
κόμενος ὑπὸ ἀντιθέτων ἀρχῶν καὶ αἰ-
σθημάτων, ὡς λίαν προσφυῶς ἀπέδειξεν
ἐν ἐμβριθεὶ μελέτῃ εἰς τῶν ἐπισημοτέρων
γὰλλων πολιτειολόγων, ὁ K. A. Lo-
roy-Beaulieu, ἐπαναστάτης ἐν τῷ μυ-
χῷ τῆς καρδίας του, δεσποτικὸς ἐξ ἀ-
νάγκης καὶ ἐκ συστήματος, — στρατιώτης
τῆς ἐπαναστάσεως κατὰ τὸ 1834, δῆ-
μιος τῆς ἐλευθερίας κατὰ τὸ 1851, — δε-
χόμενος τὰ γεγονότα ἄνευ τῶν συνεπειῶν
αὐτῶν, — ὀνειδιζόμενος τὸν πανλατινι-
σμόν ἐπὶ τοῦ καισαρισμοῦ καὶ τῆς θεο-
κρατείας στηριζόμενον, — ἀγόμενος εἰς
τὴν ἐλευθερίαν ὑπὸ τῶν ἐντυπώσεων τῆς
νότητός του, εἰς δὲ τὴν στρατοκρατίαν

ὑπὸ τῶν παρὰδόσεων τῆς οἰκογενείας του, ὁ δὺςμοιρος τοῦ Κερκαμεικοῦ δεσπότης ἐξεπώνει διπλωματικὸν ἐξάμβλωμα, τὴν μετὰ τῆς Ἰταλίας συμβάσιν τῆς 13 Σεπτεμβρίου 1864, δι' ἧς εὐηλπίζετο καὶ τοὺς Ἰταλοὺς νὰ ἐξευμενίσῃ καὶ τὸν Πάπαν νὰ μὴ ἐγκαταλείψῃ. Τ' ἀποτελέσματα τῆς συμβάσεως ταύτης, ἢν δυστυχῶς υἱοθέτησαν μετὰ τοσαύτης πεποιθήσεως ἐγκρίτοι τῆς Ἰταλίας πολιτευταί, εἰσὶ γνωστά· στάσις ἐν Τουρίνῳ, ἐπιθέσις τοῦ στρατοῦ κατὰ τῶν κατοίκων τῆς μεγαθύμου ἐκείνης πόλεως, ἥτις παρσκευάσατο τὴν ἰταλικὴν ἐνότητα, ἀναπτέρωσις ὁλοθρίαι τῶν ἐθνικῶν πόθων, ἐκστρατεία τοῦ Γαριβάλδη κατὰ τῆς Ῥώμης, μάχη τῆς Μεντάνας, ἐπάνοδος τῶν Γάλλων εἰς τὴν αἰωνίαν πόλιν, καὶ νῦν χρεωκοπία τοῦ δήμου τῆς Φλωρεντίας, βαρέως ἀποτιούσης τὴν τιμὴν, ἢν τῇ ἀπένειμεν ὁ πενταστῆς αὐτῆς τίτλος τῆς πρωτευούσης.

Μόνοι οἱ ἐπιμελῶς παρακολούθησαντες τὰ κατὰ τοὺς ἀποφράδας μῆνας νοέμβριον καὶ δεκέμβριον 1867 ἐκτυλιχθέντα συμβάντα δύνανται νὰ κρίνωσιν ἂν ὁ αὐτοκράτωρ Ναπολέων προσλείπει τὴν ὁδὸν πρὸς τὴν συμμαχίαν ἐκείνην, ἢν ὀλίγους μῆνας ὕστερον ἐπεθύμει μετὰ τῆς Ἰταλίας νὰ συνομολογήσῃ. Οὐδέποτε ἡ ἰταλικὴ ἐνότης ἐκινδύνευσε τοσοῦτον νὰ διασπασθῇ ὥσον κατὰ τὰς ἡμέρας, αἵτινες ἠκολούθησαν τὴν ἐπάνοδον τοῦ γαλλικοῦ στρατοῦ εἰς Ῥώμην καὶ τὴν ἐν Μεντάνᾳ μάχην. Ἀνεγνωμεν πολλὰς βιογραφίας τοῦ ἀειμνήστου Βικτωρος Ἐμμανουήλ, ἀπαριθμούσας τὰ ἐπιφανέστερα τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρὸς κατορθώματα· φρονούμεν ὅμως δι' ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει, οὔτε μετὰ τὴν ἐν Νοβάρᾳ πανολοθρίαν, οὔτε κατὰ τὰ δέκα ἔτη τῆς δοκιμασίας καὶ τῶν προσδοκιῶν, οὔτε ἐν Σάν-Μαρτίνῳ, οὔτε παρὰ τὸν Βολτοῦρνον, ἐμεγαλουργῆσε τοσοῦτον ὁ λαοπρόβλητος βασιλεὺς ὥσον κατὰ τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος ἐποχὴν. Ἡ χερσὸντος ἐμκίνητο ἀπὸ Τουρίνου μέ-

χρι Πανόρμου· ἡ ἔσπικὴ ἐπέμβασις, ἡ διάβυσσις τῶν ἐθνικῶν πόθων, ἡ ἥττα τῶν ἐθελοντῶν ἐσκότιζεν τὸ ἄλλως τε νηφάλιον πνεῦμα τοῦ ἰταλικοῦ λαοῦ· ὁ τύπος, τὰ δημοτικὰ καὶ ἐπαρχία συμβουλία ἐπέτασσον εἰς τὴν κυβερνητικὴν τὴν κήρυξιν τοῦ πολέμου· συναθροίσαις στασιαστικαῖς ὑπὸ τοῦ στρατοῦ οὐχὶ ἀναιμωτὶ διαλυόμεναι, ὑπέσκαπτον ἐν ταῖς μεγαλοπόλεσι τὰ θέμεθλα τῆς πολιτείας· τέλος αἱ πρὸς τὴν ἐνότητα ἐχθρικά μερίδες ἐκμεταλλεόμεναι τὴν ὕβελαν, ἐν ἡ ἐστροβιλλίζετο τὸ ἀρτιπαγὲς βασίλειον, ἀπροκαλύπτως εἰργάζοντο ἐπ' ἐλπίδι καὶ σχεδὸν βεβαιότητι ἐνδοχομένης παλινρθώσεως. Αἱ εὐρωπαϊκαὶ δυνάμεις καὶ αὐτὴ ἡ Πρωσία, καίτοι, ὥς ἐσχάτως ἀνεκαλύφθη, οὐ μόνον ὑπὸ τῆς ἰταλικῆς κυβερνήσεως, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τοῦ Μαρσίνην παρακληθεῖσα, ἀνάληγτοι καὶ ἀπαθεῖς παρεκκολούθουν τὰς φάσεις τοῦ φοβεροῦ τούτου δράματος· τὸ δὲ ὑπουργεῖον Rattazzi ἐν τῇ σκοτοδίνῃ τῆς ἀπογνώσεως ἐπειράτο νὰ διαφυλάξῃ τὴν δημοτικότητα αὐτοῦ καὶ ὑπαρξῇν ὑποθάλλον τὰς ἀπηνενοημένας ὁρμὰς τοῦ ἔθνους, περιάγον δὲ οὕτω εἰς ἀκροσφαλὴ θέσιν τὸ ἀνεύθυνον πρόσωπον. Ἀλλ' ὁ Βίκτωρ Ἐμμανουήλ δὲν ἰδίστασεν· ὁ πρὸ τῆς νικῶσης τυραννίδος οὐδέποτε κύψας τὸ μέτωπον, πλὴν μέχρι φόβου εὐλαθεύμενος δύο ἢ τρεῖς ἐν τῇ βουλῇ ψήφους ἀπέπεμπε μετὰ πρωτοφανοῦς θάρρους, τὸ ὑπουργεῖον, καὶ ἄνευ μεσοτοιχοῦ, ἄνευ διερμηνέως, ἀπηθύνετο πρὸς τὸν λαὸν προκήρυξιν, δι' ἧς ἐτόλμα ν' ἀποκαλέσῃ τὸν πρὸς τὴν Γαλλίαν δημοτικὸν πόλεμον *guerra fratricida*, καὶ ἐκάλει εἰς τὰ πράγματα τοὺς συντηρητικωτέρους τῶν πολιτευομένων. Ἐνώπιον τῆς φωνῆς ἐκείνης τὰ πάντα ἐσίγησαν· τὸ ὑπουργεῖον, κατ' ἀρχὰς πάντοθεν πολεμούμενον καὶ σιγῇ ματιζόμενον, διετήρησε δύο ἔτη τὴν ἐξουσίαν· αἱ δὲ κυβερνητικαὶ ἐν Γαλλίᾳ ἐφημερίδες αἱ προαγγέλλουσαι τὴν προσάρτησιν τῆς Γενούης, τῆς Σαρδουῆς καὶ

τοῦ Πεδεμοντιῦ εἰς τὴν Γαλλίαν ὑπὸ τὸν αὐξοῦντα ἀριθμὸν νέων νομῶν, δὲν ἐφάνησαν τόσῳ ἐπιτήδειοι περὶ τὸ προφητεύειν ὅσῳ περὶ τὸ οὐνευροπολεῖν.

Ἐξετάθημεν ὅπως οὖν ἐπὶ τῆς περιόδου ταύτης τῆς συγχρόνου ἱστορίας ὅπως καταδείξωμεν τὰς ἐν Ἰταλίᾳ οὐχὶ θεβραῖως πρὸς τὸ εὐγενὲς τῆς Γαλλίας ἔθνος, ἀλλὰ πρὸς τὴν τότε γαλλικὴν κυβέρνησιν ἐπικροτούσας διαθέσεις· ἔκαστος δὲ δύναται νὰ συμπεράνῃ ὅτι ἡ κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος κορυφωθείσα ἀπέχθεια ἐκράτουν κατὰ φυσικὸν λόγον τὴν ὑπὲρ τῆς ὑπ' αὐτοῦ ὑποβλεπομένης Πρωσσίας συμπάθειαν. Ἐνῶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἰδίου ἐκείνου ἔτους 1868 ὁ αὐτοκράτωρ ἐφαίνετο πάσης εὐκαιρίας ὠφελομένου ὅπως διεγείρῃ τὴν τῶν Ἰταλῶν ἀγανάκτησιν—ἐνῶ κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦ 1867 ὁ πρίγκηψ Ἀμεδαῖος ἐτύγχανε ψυχρὰς δεξιῶσεως ἐν Παρίσι, εὐμενεστάτης δὲ ὁ ἀδελφὸς τοῦ ἐκπτώτου βασιλέως τῆς Ναπολέως—ἐνῶ ὁ πρεσβυτὴς τῆς Γαλλίας ἐν Ρώμῃ ἐπιδεικτικῶς ἐφοίτα εἰς τὸ ἀποστολικὸν μέγαρον, ὅπου ματαίως ἐρραδιούργει ὁ υἱὸς τοῦ Βόμβα—ἐνῶ ὁ αὐτοκράτωρ ἡτοιμάζετο ν' ἀπέλθῃ εἰς συνέντευξιν μετὰ τῆς ἀνάσσης τῆς Ἰσπανίας, ὅπως αὕτη ἡ εὐσεβὴς βασίλισσα συμμερισθῇ μετ' αὐτοῦ τὴν δόξαν τῆς τοῦ Πάπα φρουρήσεως—ἐνῶ ὀλίγον πρότερον ὁ K. Rouher ἀνεφώνει τὸ περιφρημον ἐκείνο Jamais, μεγάλην ἴσως περιποιῶν τιμὴν εἰς τὴν ρητορικὴν αὐτοῦ δεινότητα, οὐδεμίαν ὅμως εἰς τὴν πολιτικὴν του δυνάμειαν—ἐνῶ ταῦτα πάντα ἐτεκταίνοντο ἐν Γαλλίᾳ, ὁ διάδοχος τοῦ πρωσσικοῦ θρόνου μετέβαινεν εἰς Ἰταλίαν, ἵνα παραστῇ μάρτυς εἰς τοὺς γάμους τοῦ πρίγκηπος Οὐμβέρτου, καὶ ἐτύγχανεν ἀπάνταχού τῆς χερσονήσου ἐνθουσιώδους δεξιώσεως. Μὴ δὲ τις νομίσῃ ὅτι μόνῃ ἡ μερὶς τῶν progressisti, ἡ ἀριστερά, ὡς ὀνομάζεται ἐν τῷ ἰταλικῷ κοινοβουλίῳ, συνηγόρει ὑπὲρ τῆς μετὰ τῆς Πρωσσίας

συμμαχίας· καὶ ἐν αὐτῇ τῇ μερίδι τῶν μετριοφρόνων, τῶν συντηρητικῶν, ἐν τῇ consorteria, ὡς τὴν ἀποκαλοῦσιν οἱ ἀντίπαλοι αὐτῆς, οἱ ἐπιφανέστεροι ἄνδρες, οἷον ὁ Σέλλας, ἀρχηγὸς τῆς νῦν ἀντιπολιτεύσεως, ἀπέκλινον πρὸς τὴν Πρωσσίαν, οὐ μόνον ἐκ πολιτικῆς ἀνάγκης ἀλλὰ καὶ ἐξ ἰδιαιότητος συμπάθειας. Εἰς τοῦτο δὲ σπουδαίως συνήργησαν οἱ κατὰ καιροῦ δραστήριοι καὶ πολὺπειροὶ πρεσβυταὶ τῆς Πρωσσίας ἐν Ἰταλίᾳ, ὡς ὁ Usedom καὶ ὁ Brassier de Saint-Simon, ἐνῶ ἡ Γαλλία ἐξεπροσωπεῖτο ὑπὸ τοῦ θαυμάσιου Malaret, δυσμενῶς, ὡς ἐλέγξτο, διακειμένου πρὸς τὴν ἰταλικὴν ἐνότητα.

Γ'

Δὲν ἄξιούμεν θεβαῖως ἡμεῖς οἱ ἀφανεῖς καὶ τῆς πολιτικῆς ἀδελέστατοι νὰ ἐξιχνεύσωμεν τ' ἀπόρητα τῶν ἀνακτοβουλίων ὡς ἔσχατοι μόνον τῶν δημοσιογράφων ἐπελήρθημεν θέματος εἰς τὴν σύγχρονον ἱστορίαν ἀναγομένου καὶ ἀπηριθήσαμεν τὰ γεγονότα, ἅτινα ἐν Ἰταλίᾳ πρὸ πάντων ἐφάνησαν ἡμῖν πρὸς τὴν μελετωμένην συμμαχίαν ἀντιστρατευόμενα. Ἄν δὲ νῦν ὑπὸ ἄλλῃν ἐποψιν ἐξετασθῇ τὸ ζήτημα, τίς δύναται νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἡ Ἰταλία, ἔστω καὶ εἰς ἀρίστας μετὰ τῆς Γαλλίας διατελοῦσα σχέσεις, ἡδύνατο ποτε νὰ πολεμήσῃ ἐν Γερμανίᾳ τὰς ἀρχὰς ἐκείνας, ἐφ' ὅν στηρίζεται ἡ παλιγγενεσία τῆς, καθ' ἣν ἐποχὴν μάλιστα οἱ ἰταλοὶ πατριῶται ἐπέδιώκον τῆς παλιγγενεσίας ταύτης τὴν συμπλήρωσιν;

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω φρονοῦμεν ὅτι ἕκαστος ἄγεται νὰ πιστεύσῃ ὅτι οὔτε ὁ Μεναβρέας, οὔτε ὁ Λάντσα, οὔτε ὁ Βισκόντης-Βενόστας, οὔτε ὁ Μιγκέτης, ἡδύνατο, καίπερ πάντοτε φίλα πρὸς τὴν Γαλλίαν φρονοῦντες, νὰ συνομολογήσωσι συμμαχίαν κατὰ τῆς συμμάχου τοῦ 1866. Ὁ πρίγκηψ Ναπολέων διατείνεται ὅτι, ἀφοῦ τὸ σχέδιον τῆς συμμαχίας συνεζητήθη μεταξὺ τῶν τριῶν ἡγεμόνων, ἐγένετο γνωστὸν καὶ εἰς τινὰς ἰταλοὺς ὑπουργοὺς· ἄρα οὐδέποτε ὑπε-

βλήθη κατὰ τὴν πρώτην καὶ σπουδαιοτέραν φάσιν τῶν διαπραγματευσέων, εἰς τὰς σκέψεις πλήρους ὑπουργικοῦ συμβουλίου. Εἰς τὸν βασιλέα λοιπὸν, καὶ εἰς μόνον τὸν βασιλέα, πρέπει, τὸ καθ' ἡμᾶς, ν' ἀποδοθῇ, ἂν οὐχὶ ἡ πρωτοβουλία, ἡ πρόθυμος τοῦλάχιστον προσχώρησις εἰς τὴν προταθείσαν συμφωνίαν· οὐδεὶς δὲ δύναται νὰ μεμφθῇ τὴν γενναίωφρονα ἐκείνην ψυχὴν, ἥτις τὰ πάντα ὑπέτασεν εἰς τὴν φιλίαν, εἰς τὴν εὐγνωμοσύνην. Ἄλλως τε αὐτὸς οὗτος ὁ βασιλεὺς ὡμολόγησε ταῦτα μεθ' ἱπποτικῆς παρηγορίας· εἰς τὸν αὐτοκράτορα τῆς Γερμανίας, ὅτε κατὰ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1873 ἐπεσκέσθη τοῦτον ἐν Βερολίῳ· ἡ δὲ γνωστὴ ἀπάντησις τοῦ γηραιοῦ καὶ θαυνοσπεροῦ μονάρχου, καὶ ἡ ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Βίκτωρος Ἐμμανουὴλ ἐκδηλωθεῖσα ἀπανταχοῦ τῆς Γερμανίας πάνδημος καὶ ἀνυπόκριτος θλίψις ἀποδεικνύουσι τὸν θαυμασμὸν, ὃν ἔν τε τῇ αὐτῇ τῇ μεγάλῃ ἐκείνης χώρας καὶ ἐν τῇ κοινωνίᾳ αὐτῇς διήγειρεν ἡ γενναιότης τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου, ὅστις μόνος μεταξὺ τῶν Ἰταλῶν ἐπεθύμει κατὰ τῆς Γερμανίας νὰ πολεμήσῃ.

Οἱ συντηρητικοὶ τῆς Ἰταλίας, θέλοντες ν' ἀπαλλαγῶσι πάσης εὐθύνης, ὥς πρὸς τὰς τότε διεξαγομένας διαπραγματεύσεις, δὲν ὤκνησαν, φυσικῶς τῷ λόγῳ, ν' ἀνασκευάσωσιν ἀποκελύψεις τινὰς, ἡ μᾶλλον ἰσχυρισμοὺς τοῦ πρίγκηπος, οὓς καὶ ἡμεῖς δὲν παραδεχόμεθα καθ' ὁλοκληρίαν καὶ οὐδ' ἀποδίδομεν εἰς τὰς ἐντυπώσεις, ἃς κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τὰ γεγονότα ἐν αὐτῷ ἐπῆγαγον καὶ εἰς τὰς πεποιθήσεις, ἃς κατόπιν τούτων ἐμόρφωσε Πρωτὸς ὁ διδάσκαλος τοῦ Πλάτωνος μεταφραστὴς, ὁ δεινὸς δημοσιογράφος καὶ ἄλλοτε ὑπουργὸς Κ. Bonghi ἐπειράθη ἐν διατριβῇ καταχωρισθείᾳ ἐν τῷ περιοδικῷ «Nuova Antologia» τῆς Φλωρεντίας, ν' ἀποδείξῃ ὅτι ἂν ὁ βασιλεὺς καὶ τινες τῶν τότε ὑπουργῶν του προσχώρησαν εἰς τὴν σχεδιαζομένην συμφωνίαν, πρώτιστον ἔραν τῆς παραδοχῆς

αὐτῶν ἔθικαν τὴν μετὰ τῆς Πρωσίας εἰρήνην. Τοῦτο εἰς ἡμᾶς φαίνεται ὅλως ἀκατανόητον, διότι καὶ τυφλῶ δῆλον ὅτι συμμαχία ὑπὸ τῆς Γαλλίας προτεινομένη ἢ ἐγκρινομένη μετὰ τὴν ἐν Σαδβέμαχην καὶ τὸ τοῦ Λουξεμβούργου ζήτημα, δὲν ἠδύνατο νὰ ἐκληρῇ ὡς πλατωνικῇ διαβεβαίωσις συμπνοίας καὶ ἀγάπης μεταξὺ τῶν συμβαλλομένων, ἀλλ' ἀπειλὴ προφανὴς κατὰ τῆς Πρωσίας.

Ἄλλ' ἐὰν περὶ τῶν ἄλλων δύναται τις νὰ διαφωνήσῃ, πάντες οἱ περὶ τοῦ ζητήματος τούτου πραγματευόμενοι ἀνυγκάζονται νὰ ὁμοφωνήσωσιν ἀποδοκιμάζοντες, εἴτε ρητῶς εἴτε δι' εὐσεβήστου ἀλλ' εὐγλώττου σιγῆς τὴν πρὸ καὶ μετὰ τὰς διαπραγματεύσεις ταύτας ἐθολόγειραν πολιτικὴν τοῦ τελευταίου τῶν Γάλλων αὐτοκράτορος. Ἐν τῷ μέτῳ τῶν διαφόρων φρονημάτων, ἐν τῷ μέτῳ τῶν συζητήσεων, ἃς προῦκάλεσαν καὶ ἀποκαλύψεις τοῦ πρίγκηπος Ναπολέοντος, ἐν γεγονόσι ἀψευδῆς, ἀναμφήριστον πηγάζει ἐξ ὅλων τῶν μέχρι τοῦδε γραφέντων τοῦτο δ' ἐστὶν ἡ ἀπὸνοια τῶν ἐν τῷ Κεραμεικῷ βουλευομένων, καὶ κατ' ἐξοχὴν τοῦ ἡγήτορος αὐτῶν καὶ κυριάρχου. Ἡμεῖς οἱ σύγχρονοι, οἱ σκιρτήσαντες εἰς τ' ὄνομα τοῦ Σολφερίνου, οἱ ἐνθυμούμενοι τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀφοσίωσιν, ἣν ὁ μοιραῖος οὗτος ἀνθρωπος διετήρησε πρὸς τοὺς φίλους του, πρὸς τοὺς εὐεργέτας του, δὲν δυνάμεθα νὰ ρίψωμεν κατ' αὐτοῦ τὸν λίθον τοῦ ἀναθέματος· φοβούμεθα ὅμως μὴ οἱ μεταγενέστεροι, αὐτῆς ῥόδου περὶ αὐτοῦ κρίνοντες καὶ ἀντιτάσσοντες τὴν Ἀλμαν τὸ Κουρετάρον καὶ τὸ Σεδάν εἰς τὴν Μαγένταν, ἐφαρμόσωσιν ἐπ' αὐτοῦ τὴν ρῆσιν ταύτην τοῦ Mignet: Il a tout osé, même le bien!

M. ΜΑΡΤΙΝΟΚΗΣ.